

Άξιον Εστίν Αποστόλου Κώνστα του Χίου, ήχου πλ. α΄, εξήγηση Φωτόπουλου Κων/νου.

Όπως συμβαίνει και με τα υπόλοιπα «Άξιον εστίν» του Αποστόλου Κώνστα του Χίου, έτσι και αυτό του πλαγίου πρώτου ήχου, συναντάται στα θεωρητικά εγχειρίδια του μελοποιού στα πλαίσια της θεωρητικής κατοχύρωσης των ήχων. Η σύνθεση έχει γίνει κατά τον ειρμολογικό δρόμο ή, κατά την επικρατούσα ορολογία, σύμφωνα με το αργό ειρμολογικό είδος μελοποιίας. Ως σύνθεση είναι αρκετά απλή και παραπέμπει στον τρόπο με τον οποίο έχουν συντεθεί οι ειρμοί του πλαγίου πρώτου ήχου καθώς και τα ευλογητάρια του Πέτρου Λαμπαδαρίου εκ του Κε. Ένα παρόμοιο «Άξιον εστίν» συνθέτει και ο σύγχρονος του Κώνστα, Γρηγόριος Πρωτοψάλτης.

Από τη μέχρι τώρα έρευνά μας, εντοπίσαμε δύο διαφορετικές εκδοχές του ίδιου μέλους, μια αρχαιότερη και μια νεότερη.

Η αρχαιότερη εκδοχή του μέλους ανθολογείται αρκετά συχνά. Ως βάση της εξήγησής μας, χρησιμοποιήσαμε την εκδοχή που συναντάται στον κώδικα της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος 3325, ο οποίος έχει γραφεί το έτος 1805. Η σημειογραφία του μέλους δεν διαφέρει σημαντικά από την επικρατούσα σημειογραφία των αρχών του 19^{ου} αιώνα. Λίγα σημεία στην ορθογραφία μας δείχνουν κάποια πιο προσωπικά στοιχεία της γραφής του Κώνστα.

Σε αυτόν τον κώδικα η μελωδία είναι αρκετά απλή. Όλες οι μουσικές θέσεις είναι απολύτως προβλέψιμες. Το δε δεύτερο μέρος του «Άξιον εστίν», δηλαδή, από το «Την τιμιωτέραν» και εξής, παρουσιάζει μεγάλη ομοιότητα και με την «Τιμιωτέρα» του Πέτρου Λαμπαδαρίου, σε αργό ειρμολογικό δρόμο.

Τη νεότερη εκδοχή του μέλους - από τη μέχρι τώρα έρευνά μας- την εντοπίσαμε μόνο σε ένα χειρόγραφο. Πρόκειται για τον κώδικα της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος 1867. Αυτός ο κώδικας έχει γραφεί το 1820. Έχουν περάσει ήδη τέσσερα χρόνια από την επιβολή της Νέας Μεθόδου των τριών Διδασκάλων. Αν και ο Κώνστας στον ίδιο κώδικα στρέφεται εναντίον της Νέας Μεθόδου, στην πράξη παρατηρούμε ότι έχει αρχίσει να αποδέχεται κάποια προτερήματά της. Ο τρόπος γραφής του είναι αρκετά αναλυτικός και σε ορισμένα σημεία η ορθογραφία του παραπέμπει ευθέως στην ορθογραφία της νέας γραφής. Ο Κώνστας προσπαθεί εμφανώς να ισορροπήσει μεταξύ παλαιάς και νέας γραφής.

Σε σχέση με την παλαιότερη εκδοχή, αν και δεν μπορούμε να πούμε ότι οι διαφορές είναι πολύ μεγάλες, διακρίνουμε μια τάση του μελοποιού να ξεφύγει από τα εντελώς τετριμμένα. Οι σημαντικότερες διαφορές εντοπίζονται στο σημείο «ασυγκρίτως» μέχρι και το «τεκούσαν» ενώ σημαντική είναι και η προσθήκη αργής κατάληξης στο τέλος.

Παραθέτουμε στη συνέχεια και τις δύο εκδοχές του μέλους προς θεωρητική μελέτη αλλά και προς ψαλμώδηση από τους φιλόμους ιεροψάλτες.

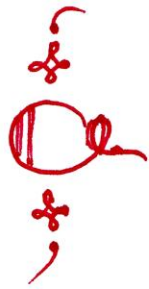
ἄξιον ἔστιν ἀποστόλῃ καὶ νότῃ τῆς χίτ· ἐξήγησις καὶ νότῃ
φωτοπλάτῃ ἡλὸς πᾶσι. καὶ.

ἴ, ον ε στί, ιν ως α γη η δω
μα να ρί βίειν σεε ε την δέ ο τοο
ο ο τον την α ει μα να ρί στοον και
πα να μω ω μη η η τον και μη τε
ε ε ρα τῶ δε ε σ η η μων την τι με
ω τε ραν τωων χεε ρεε βίμ και εν
δο σο τε ρανα ον τρει τως
των σε ε ρα α αφιμ την α δι α α
φδο ο ο ρως δεε ο ο ον λο τον τε
κα α α α α σσαν την ον τωωσδε
ο το τον σε ε ε ε με τα λυ υ υ
εν ἐτι σωτηρίῳ βίδ' κατὰ την
κο ο ο με εν υβ-αν τῆς ἱανναίς

[illegible]

ἄξιον ἐστὶν ἀποστόλῃς κώνστα τὴ χις κατὰ νωτίαν ἐπε.
ξελασίαν· ἐξήκοντος κωνσταντίνος φωτοπύλα· ἵχος ἡ γ'· με

ἴ ο ν ε σ τ ι ν ὡ ς α γ η η θ ω ς
μα να ρ ι · ἴ ε αν σε ε ε τ η ν θ ε ο
το ο ο ο κ ο ν τ η ν α ε μα να ρ ι σ το
ο ν κα τ α ρ α μ ω ω μ η η η τ ο ν
κα μ η η η τ ε ε ε ρ α τ ε θ ε ε ε η η
μ ω ν τ η ν τ ι μ ι ω τ ε ρ αν τ ω ω ν χ ε ε
ε ε ε μ και εν δο ξ ο τ ε ρ α α ου
τ η ρ ι · · · τ ω ς τ ω ω ν σ ε ε ρ α
α α θ ι μ τ η ν α δ ι α α θ ο ο ο ο
ε ω ς θ ε ο ο ο ν λ ο ο ο τ ο ο ν τ ε κ α
ε ε ε αν τ η ν ο ν τ ω ς θ ε ο τ ο κ ο ν σ ε ε
ε μ ε ε τ α χ ο ο ο ν ο ο ο μ ε ε
εν ἑτέρω σωτηρίῳ β.δ' κατὰ τὴν αβ
τ ε ι α ν ρ α ι ε

Handwritten decorative flourish in red ink on the left margin.

Handwritten text in a medieval script, likely Greek, with red ink used for initials and accents. The text is arranged in ten lines, each featuring a musical staff with neumes. The script is a cursive form of Greek, possibly from a liturgical or musical manuscript. The red ink highlights specific parts of the text, such as the beginning of lines and certain characters, which may indicate a specific liturgical function or a section of the text.

87

Handwritten musical notation on a staff, featuring black notes and red markings. Below the staff, the text "vo o p e e e v" is written in a cursive script.

Ἄξιον Ἐστὶν Ἀποστόλου Κώνστα του Χίου, ἦχος δ',
εξήγηση Φωτόπουλου Κων/νου.

Ἄξιον ἔστιν Ἀποστόλου Κωνστα τοῦ Χίου ἑξήτησις
κωνσταντῖνα φωτοπούλα ὦχος ς

Ὁ ξ, ον ε ςιν ω ω α χ η η θ ω μα να
ει ἴμν σε ε ἴμν θε ε ο ἴο ο ο κο ον
ἴμν α ει μα να ει ςο ον και πα α να α
μω ω μ η η η ἴον και μ η ε ρ α α ἴο ο
θε ο η η μω ω ν ἴμν ἴι μι ω ω η ε
ε ε ρ αν ἴων χ ε ε ρ ο ο βι ι μ και εν δο
ξο ἴε ε ε ε ρ αν α σου υ ἴμν ι
ἴω σ ἴω ω ν σε ε ρ α α φι μ ἴμν α δι α φ ὀο
ο ο ρω ω σ θε ον χο ἴο ο ο ον ἴε ε
κ ε ο ο σα αν ἴμν ο ον ἴω ω σ θε ο
ἴο ο κο ον σε ε ε με τα α χ νο ο μ εν

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ θιαι, κατὰ τὴν
ἰχ-ην ἴε ἴσ-η

